

Donderdag 22 augustus 1918 – ochtendeditie

Berlijn, 21 augustus. Officieel avondbericht: in Vlaanderen gedeeltelijke gevechten ten westen van de Kemmel.

Londen 21 augustus. Tussen 15 en 18 augustus hebben vliegtuigcontingenten, welke bij de marine zijn ingedeeld, 16 ton ontplofbare stoffen op de Solvay-fabrieken in Zeebrugge, de dokken van Brugge, de batterijen van het afweergeschut in Westende, de dokken van Zeebrugge, Aartrijke, Middelkerke, Passendale, het kanaal van Zeebrugge en de daarin gelegen vijandelijke schepen geworpen. Wij vernielden negen vijandelijke toestellen en brachten acht andere tot dalen. We verloren er zelf vier, waarvan er één in Nederland is geland.

Op het land (KVdW)

Andere zeden en gebruiken

Brussel, 12 augustus.

Het ware een schromelijke overdrijving te menen, dat het platteland rondom Brussel uitsluitend met dieven, moordenaars en politie is bevolkt, zoals uit mijn vorige brief lichtvaardig kon worden afgeleid. Er zijn daar nog wel andere lui, wiens gebruiken en gewoonten het voorwerp zullen zijn van hierna volgende letteren. Dewelke letteren ik ditmaal, ter karakterisering van mijn helden, aan Stijn Streuvels opdragen zou, indien het sedert eergisteren inderdaad gewoonte geworden was, krantencorrespondenties met een opdracht op te luisteren.

Ik zou ze aan Stijn Streuvels opdragen in de eerste plaats, omdat er onder die lieden een goed getal van zijn streekgenoten, ik bedoel: West-Vlamingen zijn. Sedert een jaar is de inwijking begonnen: ganse

dorpen, de verwoesting ontvlucht; heel de grensstreek, heel het deel der Leieboorden, zo ten noorden als ten zuiden van de rivier, die in de vuurlijn was komen te liggen en waarvan de inwoners zekere nacht in het westen van Brussel zijn ontscheept, beladen met luttele bagage, wat kleren en wat keukengerief, ondersteund weliswaar door een bijzonder fonds - zij krijgen één frank daags per man en zijn deelachtig in een aparte voedselbedeling -, maar voor het overige geheel overgeleverd aan de goede wil van de autochtonen. Die autochtonen hebben zich trouwens in deze prachtig gedragen: bedoelde West-Vlamingen, en ook de Noord-Fransen, die onder de vluchtelingen zijn, zijn ontvangen geworden als broeders; er zijn zowaar vette kalveren geslacht geworden ... hetgeen volgens de reglementen niet mocht; en nu leven die lieden onder de Brabanders alsof zij er van kindsbeen af hadden verbleven; de lucht zingt van hun zoete taal; zij maken zich nuttig bij wie zij inwonen of verhuren zich bij de boer; zij oefenen hun ambacht uit voor zover dit gaat, of zijn een nieuw ambacht gaan leren, waar hun dit enig profijt kon geven; zij zijn ons een voorbeeld van het leven der overoude nomaden, van hun aanpassingsvermogen, en, in één enkel geval, van hun ... zal ik het roofzucht noemen?

Dat één enkel geval is dat van een bende West-Vlaamse zigeuners, van "Gypten", gelijk men ze in hun geboortestreek noemt, die men allen samen in de stallingen van een ontruimd landgoed had gehuisvest; dewelke men overdag maar zelden zag, maar die, een week na hun aankomst, heel de streek gezuiverd had van katten en ... honden. Men moet immers eten! ...

Thans hebben zij vermoedelijk van poedelvlees afgezien; eerst vanwege de door hen geschapen schaarste aan dit gerecht; ten tweede omdat zij geld winnen als slijk, geld bij volle schepels. Hoe dat? Door het voorbeeld te volgen der meeste oerbewoners van de streek: door te smokkelen.

Want wie tegenwoordig niet steelt en niet vermoordt, smokkelt. Er is tweeërlei smokkelen: het steedse en het plattelandse. Het eerste, bij uitsluiting door Brusselaars uitgeoefend, en waar ik bij gelegenheid op terugkom, heeft geen ander doel dan de stad van al het eetbare, door het land opgeleverd, te voorzien; het is onmiddellijk praktisch; het financiële eraan is zelfs voor velen van deze smokkelaars bijzaak; een hoger, industrieel of commercieel doel is er vreemd aan.

Dat hogere behoort de boer, vooral deze, die niet ver van het etappegebied woont. Men zou het nooit geloven, maar dat etappegebied schijnt wel onuitputtelijk aan allerlei voorraden. De reden daarvan is, dat de reglementering er strenger is, en beter wordt uitgevoerd, dan in het Generaal Gouvernement. Het is niet zo gemakkelijk, er boven de vastgestelde prijzen te verkopen. Met het gevolg, dat men er alles verstoppt wat maar enigszins verstopbaar is, om het tegen hoog geld de nachtelijke smokkelaars aan de hand te doen, die het tegen nog hoger geld aan de man brengen, die het leeg gekochte Generaal Gouvernement bewonen.

De smokkelaar is zelden een eenzame. Meestal behoort hij tot een bende, waar de strengste hiërarchie in ere is. Er is eerst de kapitalist, de grootsmokkelaar, die, al strijkt hij de grootste winst op, het minste gevaar loopt: hij ligt warm in bed, terwijl zijn onderhorigen ... werken. Deze onderhorigen zijn in twee groepen te verdelen: er zijn de intellectuelen, die de koopwaren opspeuren en de kopen afslaan; er zijn daarnaast de handlangers, die de waar ter bestemming brengen bij de kapitalist, welke, zoals behoort, de markt beheerst. De associatie werkt, zoals gezegd, 's nachts. Men trekt de grens over op de plaats, waar de kans op schildwachten het geringst is. Er zijn trouwens speurders, die vooruit lopen en door een of ander wachtwoord tegen het gevaar verwittigen.

En aldus zijn, alle Duitsers, alle nachtpatrouilles ten spijt, duizenden kilo's graan, aardappelen, garen en tabak uit Vlaanderen in Brabant overgesmokkeld geworden.

Het zaakje is, natuurlijk, winstgevend, zelfs voor de handlangers. Dezen ontvangen één frank per kilo overgesmokkelde waar, en - brengen geregeld vijftien à twintig kilo over per reis. Wat aldus in één week verdiend wordt, door lieden die vóór den oorlog zelden twintig frank per week verdienden, is licht na te rekenen. Wat er de gevolgen van zijn, is even gemakkelijk af te leiden: overdag wordt natuurlijk niet gewerkt; er zijn echter zowat overal danszalen gekomen; en het is geen zeldzaamheid, jonge lui op “ankers en zonnen” briefjes van vijftig mark te zien verspelen, terwijl ze sigaren roken van twee frank per stuk.

Het ambacht levert echter zijn gevaren op: men kan een gewerschot krijgen, of op zijn minst een belangrijke geldboete. Er bestaat echter een middel daartegen: het stieltje dat het tegendeel is van smokkelen, - verklikken namelijk. Wie het smokkelen beu is, gaat de smokkelaars aangeven bij de bezettende macht. Evenveel brengt het wel niet op, maar toch genoeg. Men kan trouwens de twee bezigheden samen doen gaan: het is zelfs een middel om zich van mededingers te verlossen ...

Er is nog een andere industrie, die, deze, bij klare dag wordt uitgeoefend, en dan nog wel met fier opgeheven hoofd, want er is geen enkele verordening die ze verbiedt. Ganse dorpen vinden er hun bestaan in; de landbouw lijdt er wel onder, maar de landarbeider vaart er wel bij. Geen wonder dan ook, dat bij hem de idee aan kiezen totaal afwezig is. Deze industrie stelt zich tot doel, de handel in tabak van het zo dringend nodige surrogaat te voorzien. Zo ziet men honderden mensen van in de prille ochtend optrekken naar wat in de omtrek aan bossen overblijft. Daar worden droge bladeren geraapt,

bij voorkeur kastanjebladeren en deze van de braamstruik: deze bladeren gelden tegenwoordig tien à twaalf frank het kilo, hetgeen toelaat de tabak te leveren ad tachtig tot honderd, en in sommige streken voor honderd vijftig frank. Gij ziet dat het ambacht noch lastig noch gevaarlijk is. Het wordt bij voorkeur uitgeoefend door jonge lieden van beider kunne. Daaraan is het te danken, misschien, dat men nu en dan in bovengenoemde bossen een pasgeboren zuigeling opraapt.... waarvan doorgaans, en zonder veel moeite, de moeder onmiddellijk daarop ontdekt wordt.

Want dit dient gezegd: de oorlog is voor de openbare zeden niet bevorderlijk geweest. Er wordt te veel en te gemakkelijk geld gewonnen. Hetgeen niet belet dat de bedelarij, ook op het land, toeneemt. Ik ken het charmante geval van een man en een vrouw, die door smokkelen, of nog erger, ruim aan de kost komen, maar ... dagelijks hun zes of zeven kinderen uit bedelen zenden.

Nochtans is het loon van wie niet smokkelt, niet steelt, niet moordt, naar eis der dure tijden behoorlijk verhoogd. Een landbouwwerkman verdient in deze oogsttijd zijn tien à twaalf frank daags, plus de kost. Maar - daar moet hij voor werken, werkelijk werken; terwijl het zo gemakkelijk is, veel meer te verdienen met veel minder moeite ...

Volgend bericht uit Antwerpen heeft de gecombineerde vergadering der federatie van vakbonden en de Belgische werkliedenpartij op 4 augustus de volgende motie aangenomen:

De vergadering, de weigering der Engelse zeelieden vernemend, om onze partijgenoot Camille Huysmans te vervoeren, zodoende deze internationale secretaris metterdaad belettend zijn invloed ten voordele van een zo spoedig mogelijk eervolle vrede met alle te zijner beschikking staande middelen te laten gelden, protesteert tegen de handelswijze van deze zeelieden, verklaart zich akkoord met de

bemoeiingen van Camille Huysmans, besluit deze verklaring openbaar te maken en gaat over tot de orde van de dag.

Donderdag 22 augustus 1918 – avondeditie

Berlijn, 22 augustus. Officieel. Legergroep kroonprins Rupprecht: in het Kemmelgebied hebben wij plaatselijke aanvallen aan weerszijden van de weg Loker-Dranouter afgeslagen.

Men meldt ons uit Oostburg:

Van elf uur tot half een gisteravond werd weer een zeer hevige bomaanval gedaan op Zeebrugge, Brugge en omstreken. Het afweergeschut was zeer hevig. Ook het Nederlands afweergeschut bij Cadzand was in actie.

Naar men ons nader uit Middelburg meldt werd tijdens een der aanvallen waargenomen, dat twee vliegtuigen (buiten de territoriale wateren) brandend in zee stortten.